

## INTERVJU

UDK 347.952

# Intervju s prof. dr. sc. Alanom Uzelcem – o alternativnim načinima rješavanja sporova te o nekim predloženim izmjenama Zakona o parničnom postupku

Pripremili:

Alen Bijelić, mag. iur.\*

Barbara Šušić, mag. iur.\*\*

Alternativni načini rješavanja sporova često se u praksi ističu kao načini koji će strankama omogućiti brže, efikasnije, ponekad jeftinije i pravednije rješavanje međusobnih spornih odnosa, osobito u situaciji kada su sudski postupci često dugotrajni i, naposljetku, u svojoj ukupnosti veoma skupi.

Najpoznatiji načini alternativnog načina rješavanja sporova su mirenje i arbitraža. I premda je već 2001. godine postavljen pravni okvir za alternativne načine rješavanja sporova donošenjem Zakona o arbitraži (Narodne novine, br. 88/01), te 2003. donošenjem prvog Zakona o mirenju (Narodne novine, br. 163/03 te 79/09), dosadašnji razvoj alternativnih načina rješavanja sporova nije rezultirao bitnim pomakom u smjeru ovakvog rješavanja sporova. Situacija nije bitno promijenjena ni donošenjem novog Zakona o mirenju (Narodne novine, br. 18/11), kao ni odredbama kojima se u pojedinim propisima potiče mogućnost mirenja, prije svega Zakonom o parničnom postupku, ali i drugim propisima.

O alternativnim načinima rješavanja sporova, prije svega o mirenju, ali i o arbitraži, razgovarali smo s prof. dr. sc. Alanom Uzelcem, profesorom na Katedri za građansko procesno pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu.

**1. Zakon o parničnom postupku (Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14) propisuje obvezu mirenja u određenim parničnim postupcima u kojima je tuženica Republika Hrvatska. Koji su sporovi izuzeti iz ovog pravila? Je li se ovo pravilo pokazalo korisnim u praksi? Osim toga, zanimljivo je da čl. 186.a Zakona o parničnom**

**postupku propisuje da zastara zastaje tijekom mirenja, a Zakon o mirenju (Narodne novine, br. 18/11) u čl. 17. st. 2. propisuje da se zastara prekida tijekom mirenja. Je li riječ o nedosljednosti zakonodavca ili ipak postoji opravdanje za drukčije uređenje?**

Pravila o zahtjevu za mirno rješenje sporova ne primjenjuju se kad je posebnim propisom propisan rok za podnošenje tužbe ili kada je propisan neki drugi postupak. Bitno je i odakle dolazi inicijativa. Primjerice, u

\* Alen Bijelić, Inženjerski biro d.d., Zagreb.

\*\* Barbara Šušić, Inženjerski biro d.d., Zagreb.

sudskoj je praksi istaknuto stajalište da u slučaju pokretanja parnice protiv Republike Hrvatske za proglašenje ovrhe nedopuštenom, nije potrebno prethodno podnijeti zahtjev za mirno rješenje spora jer je stranka na parnicu bila upućena. No izvan tih situacija, u najvećem dijelu predmeta u kojima je stranka RH (bilo u ulozi tuženice, bilo u ulozi tužiteljice) provođenje postupka mirnog rješenja spora je obvezatno.

Prema podacima iz Izvješća Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2016. godinu, broj sklopljenih nagodbi u postupcima mirnog rješenja spora u kojima je jedna stranka država kreće se između 1200 i 1500 godišnje, a postotak nagodbi u odnosu na ukupan broj zahtjeva je oko 20%. U razdoblju između 2012. i 2016. sklopljena je ukupno 6621 nagodba čija je ukupna vrijednost preko 600 milijuna kuna. U osnovi, to su razmjerno dobri rezultati, premda bi se omjer uspješnosti i broj postignutih nagodbi mogao i povećati. No, u svim postupcima, a ne samo u postupcima u kojima kao stranka sudjeluje Republika Hrvatska, trebalo bi nastojati da se najprije u pregovorima ozbiljno pokuša riješiti spor, čime bi se mogao bitno smanjiti broj parničnih postupaka pred sudovima.

Točno je da između odredaba o mirnom rješavanju sporova u Zakonu o mirenju i Zakonu o parničnom postupku postoje određene nedosljednosti, djelomično uzrokovane neusklađenim radom na promjenama tih propisa. Koliko mi je poznato, nije bilo ozbiljnih i promišljenih razloga za različitost u uređivanju utjecaja vođenja postupka na zastaru između postupka mirnog rješavanja spora pred državnim odvjetništvom i postupka mirenja iako bi se određene razloge za privilegiranje postupka mirenja moglo naći u okolnosti da samo u tom postupku sudjeluje nepristrana treća osoba koja pomaže sklapanju nagodbe.

**2. Iskustva pokazuju da stranke u Hrvatskoj nisu sklone rješavanju sporova mirenjem unatoč čestim isticanjima prednosti rješavanja sporova na taj način. Potiču li Europska unija ili Republika Hrvatska mirenje u dovoljnoj mjeri? Zašto stranke ne pokazuju interes za mirenje? Jesu li trendovi jednaki onima u ostatku Europe?**

Europska unija potiče mirne načine rješavanja građanskih i trgovačkih sporova u više svojih direktiva i drugih akata, i općenito i u posebnim područjima poput zaštite potrošača. Kako pokazuju posljednja istraživanja izrađena za Europski parlament, uspjeh europskih politika poticanja mirenja još uvijek je razmjerno

skroman, što se može pripisati raznim razlozima, a djelomično i ograničenju domašaja europskih mjera na tzv. prekogranične sporove. Hrvatska je u određenoj mjeri slijedila ove europske trendove, no rezultat, kao što ste i sami primijetili, još je manje zadovoljavajući. Za veći interes za mirno rješavanje spora potrebne su sustavne i dosljedne politike koje stimuliraju sve sudionike u sporu da se obraćaju sudu radi pravne zaštite samo kada su iscrpljene sve druge mogućnosti, a te mogućnosti moraju biti dostupne, djelotvorne i pravične. Hrvatska u dobroj mjeri zaostaje i u promjenama koje bi šire stimulirale lojalna nastojanja za postizanje izvansudskih rješenja, ali i u uspostavljanju posebnih sustava prilagođenih potrebama pojedinih područja, npr. osnivanjem i širenjem specijaliziranih tijela za rješavanje potrošačkih sporova. U Europi postoje vrlo dobri primjeri uspješnog oblikovanja sustava građanskog pravosuđa u kojem harmonično koegzistiraju razni izvansudski mehanizmi rješavanja sporova, omogućujući istodobno i djelotvoran i kvalitetan rad građanskih sudova kojima preostaje za riješiti tek one najkompleksnije i, iz javne perspektive, najvažnije predmete. Na takvim se primjerima iz skandinavskih država, Nizozemske ili Velike Britanije, treba učiti, što je vidljivo i iz toga da ih se sve češće nastoji slijediti i u državama europskog juga i istoka. Za tim trendovima, čini mi se, značajno zaostajemo, usprkos deklarativnom pristajanju uz općenite politike mirnog rješavanja sporova.

**3. Koja pravna sredstva stoje strankama na raspolaganju radi preispitivanja nagodbe postignute u postupku mirenja? Drugim riječima, što stranke mogu učiniti ako nakon sklapanja nagodbe shvate da je izmiritelj bio pristran ili da je postojala određena vanjska okolnost koja je bitno utjecala na sadržaj nagodbe?**

Nagodba koja je sklopljena u postupku mirenja je po svojoj naravi izvansudska nagodba, iako joj se u recentnim zakonima pokušava dati poseban, privilegiran položaj, i manje ili više je automatski izjednačiti s drugim ovršnim ispravama. Međutim, i dalje je takva nagodba u osnovi građanskopravni ugovor, koji se može pobijati građanskom tužbom. U našem procesnom pravu nedostaje detaljnije uređenje čak i u odnosu na pobijanje sudske nagodbe, tako da se na mnoga pitanja odgovor još treba dati. No sa sigurnošću se može kazati da bi pristrano postupanje izmiritelja koje je utjecalo na sadržaj nagodbe ili vanjska okolnost (poput prisile ili prijevare) mogli biti razlozi za poništaj



nagodbe koja potječe iz postupka mirenja. Budući da bi takve okolnosti trebalo dokazati u potencijalno dugotrajnom parničnom postupku, postoji u Zakonu o mirenju i svojevrsno zaštitno pravilo u odredbi koja omogućuje da se ovrha nagodbe odbije ako bi bila suprotna javnom poretku.

**4. Mogućnost mirenja u određenim okolnostima propisana je i čl. 262. Stečajnog zakona (Narodne novine, br. 71/15) koji sadrži i neke posebne odredbe glede postizanja nagodbe. Smatrate li da je spomenuto pravilo dovelo do pozitivnih učinaka u praksi? Smatrate li da je takvo uređenje mirenja prikladno za stečajni postupak?**

Svrha stečaja je uz što manje troškova i u čim većoj mjeri namiriti vjerovnike razmjerno njihovom statusu i tražbinama. Provođenje mirenja u stečajnom postupku moglo bi pridonijeti bržem i kvalitetnijem ostvarenju ovih ciljeva. Nažalost, do sada nema pokazatelja koji bi uputili na to da se ova zakonska mogućnost šire koristi u praksi.

**5. Što mislite o predloženim izmjenama vezanima za mirenje u Nacrtu prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku? Smatrate li da će prijedlog čl. 186.d dovesti do većeg**

**broja pokrenutih postupaka mirenja? Što mislite o prijedlogu Američke gospodarske komore u Hrvatskoj iz lipnja 2016. da sud rješenjem, nakon što zaprimi odgovor na tužbu tuženika, uputi stranke da održe informativni sastanak o mirenju pri sudu ili izvan suda uz sudjelovanje izmiritelja upisanog u registar izmiritelja pri Ministarstvu pravosuđa te u slučaju postizanja sporazuma o pokretanju postupka mirenja, sud zastane s postupkom?**

Trenutačni Nacrt novele Zakona o parničnom postupku sadrži više izmjena kojima se pokušava potaknuti mirno rješavanje sporova. Osim detaljnijeg uređenja sudskog mirenja, pokušaj stranke da spor riješi mirnim putem trebao bi postati okolnost koja je relevantna za odlučivanje o troškovima postupka. Komparativna iskustva pokazuju da su ovlasti da se kroz troškove penalizira stranke koje ne pokušavaju spor riješiti mirno ili ne reagiraju lojalno na takva nastojanja protivne stranke mnogo djelotvornije za poticanje izvansudskih rješenja spora od formalno obvezatnih informativnih sastanaka. Budući da je još uvijek riječ o Nacrtu u javnoj raspravi, preostaje, međutim, da se vidi hoće li - i u kojem obliku - odredbe o mirenju biti izmijenjene.

*Cijeli intervju s prof. dr. sc. Alanom Uzelcem pročitajte na:*  
<http://www.ingbiro.com/hpr/sadrzaj.aspx?Brojac=3863>